

se mu odžagajo vse suhe veje tik debela in le nekaj najbolj zelenih vej se mu pusti do drugega leta. Kedaj je tudi dobro še te zelene nekoliko prikrajšati, iz katerih bo prihodnjič živahnejše novih mladik drevo pognalo. Tudi skorja se mora po deblu do žive kože odrezati, vse rane pa z drevnim mazilom zamazati. Po tem se korenine odkopajo, kakor dalječ veje sežejo in drevesu okoli in okoli z dobro prstjo ali s prstenimi plevami eno ped globoko pognoji. Drevo bo začelo vnovič gnati, se pomladilo in delj časa rodilo. Če je drevo kakega slabega plemena, se zamore drugo leto na nekih mladikah vcepiti, potem pa še na drugih, da bo s časoma ves žlahni sad doprinašalo. To delo se stori, dokler muzga ne teče, inace bi vsahnilo.

Nerodovitno drevo.

Nektero mlado drevo je takega plemena, da zlo v les žene, kar se na lepih rastnih mladikah lahko spozna, a sadu pa ne rodi; drugo pozno roditi začne, potem pa toliko pridniše rodi, tretje le vsako drugo leto rodi; eno dve leti zaporedoma, drugo pa ne. Al vsa taka drevesa rada dolgo časa trdna ostanejo, bolj ko tista, ki vsako leto obilno rodijo. Če je pa drevo popolnoma doraščeno in vendar ne rodi, se mora pogledati, ali ni zadržek v koreninah, ali v deblu, ali v vejah, ali sicer kaka bolezen vzrok nerodovitnosti i. t. d.

Če je v koreninah, to je, če drevo v zlo pusti zemlji stoji, da korenine živeža za rejo drevesa in sadu ne najdejo. Takemu drevesu se mora zemlja globoko okopati, vendar tako, da se korenine ne ranijo, katerim gre dobre, mastne prsti dati, da bodo več in boljše živeža imele.

Če je zadržek v deblu, da drevo predebelo, trdo skorjo ima, ali pa je tako v sencí, da ga solnce ne more obsijati in mu lesa zadosti pregrete. Takemu drevesu se pomaga, če se mu stara, mrtva in suha koža čisto odrza, in se mu tiste veje, ktere mu največ senco delajo, odpravijo.

Če je pa v vejah zadržek, to je, če ima drevo toliko gostih vej, da jih solnce zadosti greti ne more. Tako drevo gre jako obrezati in vse veje, ktere senco delajo izredkati. Če potem še tako drevo le nebi rodilo, se svetuje, da se mu veje v začetku kresnika vkrivajo, kakor se to godi pri trtinah ločnih ali bikih, ali prevežejo, da je muzga malo zadržana in cvetne popke delati more. Ali pa se mu pušča, to je, v kožo po deblu meseca aprila ali maja vreza naredi, ali po eni ali pa po obeh straneh, če je treba, da nekoliko muzge zgubi.

Nerodovitnost od vremena.

Dostikrat je drevo od zraka in hudih vremen v rodovitnosti sadja zadržano. Takih vzrokov ne moremo odvrniti, ker vreme ni v naši oblasti, tu Bog sam pomagati zamore. zakaj mnogokrat mraz, suša, prevelika mokrota, deževje, toča sadju škodje; slabo vreme že v popkih sad lahko skazi. Ob Janževem ali kresniku tri tedne drevje v rasti počiva; takrat muzga popke dela za prihodnje leto, cvetne, lesne in listne; potem pa spet muzga v les žene, da mladike dalje zrastejo. Če je v tih tednih toplo in tiho vreme, da se muzga po vsem drevesu spari, takrat naredi veliko cvetnih popkov po mladikah, iz katerih bo prihodnje leto cvetje in sad. Če je pa takrat deževno in mrzlo vreme ali prevelika suša, da se muzga spari ne more ali je primanjkuje, drevo ne more cvetnih popkov narediti, le slabe lesne in listne napravi, in spomladi ne bo ne cvetja ne sadja. Če je v listnem času prevelika suša, se zamorejo korenine polivati, inace pa se nič ne da storiti. Vsak umni sadjorejec vendar po takem lahko vé, ali bo drugo leto sadje cvelo ali ne; pa se tudi ravnati, da staro sadje hrani ali pa prodaja.

Skazeno cvetje po vremenu.

Tudi po vremenu se na drevju cvetje skazi da sadu ni. Kadar drevje pred listjem cvetje pokaže, navadno odpade, ker nima potrebnega živeža, ktere ga po listju dobiva. Tako vidimo črešnje in češnje vsako leto cvesti, pa malokdaj v listju ali perju; zato pa tudi malokdaj obrodijo. Pravijo, če bi se tako drevje kakih 10 dni prej okoli korenin okopalo, in s snegom, ledom ali blatom korenine pokrile, se razcvetenje zadrži; med tem se začnejo lesni in listni popki razvijati, in drevo cvete potlej v listju. Jaz pa mislim, da se drevo potem 8 ali 10 dni poznej razvijati začne in sicer,

cvetni, lesni in listni popki ob enem; zakaj težko je verjeti, da bi se samo cvetni popki zadržali, ne pa tudi lesni in listni; ker kakor sok v listne in lesne popke žene, tako tudi ob enem v cvetne teče.

Nektero drevo zlo cvete, pa malo sadja ohrani. Takemu gre pomagati s tem, da se mu korenine zalivajo s kako lužo, krvjo, ali vodo, v kateri so se prej živalski ostanki, kosti, parklji, rogovi, usnjevi zreski itd. kuhali.

Če ob sadnem cvetju dežuje, naj se drevo včasí pomaja. Če slana pride na cvetje, ktera žlahno, zgodnjo sadje najbrž zadene, kakor: marelice, žlahne breskve itd., naj se včasí s slamo, steljo, z rjuho itd. zakrijejo, če se je kaj takega bati. Inace pa svetujejo vrtnarji dim, ki se naredi pred solncem, če se kaj mokre slame ondi žge, da veliko dima naredi, kar tudi vinogradom koristi, če sapa ali veter dima na nasprotno stran ne žene.

Tudi topli jug je škodljiv cvetju, če dolgo piha, ki cvetje posmоди, in jutrajna megla skazi cvetje kakor dež, da rodívni prah v dno sadnega ploda pasti ne more itd.

Letošnja vinograška prikazen.

(Spisal Fr. Jančar.)

Jesenski in spomladanski pozni sneg nam je podrl mnogo upanja, največ pa hud mraz v zadnji polovici meseca januarja zlasti na tistih trtah, ki so bolj hobati, muževni, debeleji les in torej tudi stržen imele. Žlahne mušice sploh so se še najbolj ohranile in ostremu mrazu zoprtavile, kakor tudi rivček, ki ne stori debelega rožja in več drugih. Zato je na mladikah še po navadi grozdje videti, ktere so iz reznikov pognale. Nekteri biki lepo ženejo, pa nimajo grozdja, ako se odrežejo, se vidi črni stržen — sicer pa se je z biki še najbolj trta prisilila grozdja nastaviti, kar bo nekoliko pozebljene trte nadomestilo; zakaj nekteri trdiyo: četrti, drugi, tretji, eni celo polovica trt jim je pozebla po vinogradih. — V obče vendar tako grozno ni. Tudi je dobro, ako se enkrat previsoka trta zniža, kar je to zimo Bog sam z ostrim nožem, mrazom storil, naj bi le plevci in plevkinje na to pazili, in ne o pletvini na svoje krave mislili, timveč pa na obliko (formo) prihodnje trte, katerih bo drugo leto mnogo vse drugačnega obraza, kajti ker se bo vsa starina porezati ali odžagati morala pri nekterih tje v zemljo noter do nove izpognane rozge. O joj! tu bo spet bistrih oči potreba, in kdaj jih najti? inace bo trta ko vile z debelimi suhimi rogmi in parklji v sramoto vincarju, ako bi jo imel, saj služi, naj že dobro ali slabo delo opravi, po krtovi ali človeški pameti; Bog se smili!

Ker je k sreči tudi letos proti koncu meseca maja do 25 stopinj gorkomer v sencí kazal, se je vse rastlinstvo precej vzdignilo, če ravno je sneg in mrzlo vreme spomladi dolgo rast zadrževalo. Po takem se je vsa rast pohitrila in torej tudi trtino grozdje, ktero se je letos v resnici do sv. Urbana zlegalo, kakor naši ljudje pravijo, in vendar le za 8 dni pozneje cveteti začelo kakor prejšnja leta, in sicer 8. junija žlahna mušica in Izabela, ter je k sreči skozi ves čas cvetenja lepo vreme bilo, in tako v kratkem vse grozdje ocveteti zamoglo. Samo trtina pletvina je zakasnjena, ker se okopanje kuruze in koruna ni dalo odložiti, potem pa kositva pričela in tako je vinograd zaostal, po katerem se že sedaj precej obraščeno grozdje najde. Naj se le nebi o vezatvi z naglim potegovanjem in vzdigovanjem mladik ali rozeg, ki so že prav dolge in preprežene, grozdje potrgalo in z naglim preobrnenjem grozdino peclovje polomilo, ali pa celo z odlaganjem vezatve v travi zatopljeno zegnilo. Vrli vincarji že iz začetka več mladike povezujejo.

Po takem smo letos samo za 8 dni mimo prejšnjih zadnjih let dosehdob zaostali in ako nas mili Bog hude ure obvaruje, ter spet toplo vreme dá o svojem času, še zamoremo vsikak pri vsej letošnji prekoredni prirodni prikazni zadovoljni biti.

Dopis.

Od Pesnice. Vi stari grešniki nemškutarji! kdaj bode vam luč modrosti zasvetila. Vaš poglavitni nauk je, da se s to ubogo slovenščino nikam ne pride. Znano je, da so nam pred nekimi leti nemščino z veliko silo v glavo zabijali. Kako dalječ pa smo tistikrat prišli? Tako dalječ,

da so nas povsod zaničevali, kot neumneže in siroveže psovali, nikjer nismo našli veljave ne spoznave. Odkar pa se poganjamo za slovenščino, smo silno dalje prišli. Poznani smo po celem cesarstvu našem in tudi zvonaj njega. Drugi narodi nas že spoštujejo, od nas pohvalno govoré, našega zjedinenja se bojijo in se z nami pogajajo. Občudujejo nas, ker smo v pisemstvu in kratkih letih se tako povzdignoli, da imamo 14 časnikov in dvoje tako izvrstnih društev za izdavanje knjig, „Slovensko matico“ in družbo sv. Mohorja. Ali nam je le trohico, kaj takega prej Nemščina prinesla? Naš narod je toraj v omiki in veljavi s slovenščino doma in indi zlo dalje prišel, kar sicer vam brezvestnim nemškutarjem ni po volji, ker želite, da bi ljudstvo nevedno in neomikano ostalo, da bi se vi med njimi kakor zvezde svetili, si mastne službe med seboj delili in bi pred vami vse klobuke pod pazduho nosilo. Čast in denar vam diši, zato vam slovenščina smrdi, vi nespokorni grešniki.

Drugi vaš nauk je, da ne bomo mogli mi Slovenci svojega vina prodati, če se ne bomo nemščine držali. Znano je, da na zgornjem Štajarskem vino ne raste, in da tedaj tisti prebivalci tje grejo po njega, kjer raste. Ko pridejo, ne postavajo možganov kletnega gospodarja, ali bi imel nemške ali slovenske, temoč vino, in če je pošteno in dobro, ga tudi Slovenec radi drago plačajo. Kako pa je to, da ogrsko vino tako dalje križem sveta pride, morda se tam delavci že pri prvi kopii francoski in angleški učé? kako pa si zgornje štajarsko železo tako daljno pot po svetu najde, menda si tam pri vsakem vdarcu na železo tudi eno ptujo besedo v glavo zabijajo, na Laškem pa se menda vse laške učilnice zapro, ko začno fige cvesti, in vsako drevo in vsak otrok se nemški učí, da poznej fige tudi na Nemško prodati zamorejo.

Vi razsvetljeni in zabiti nemškutari! sanjate, da, ko bo de na Slovenskem vsak vinjak in kol nemški znal, bo štrtinjak vina za 200 gold. prodan. Bog ne daj, da bi obrekoval, vendar je resnično, da nek kričeči nemškutar svoje vino prej zabaranta, ko še na trti prav razeveti, in ko mu v jesen barantar 40 gold. za štertinjak daja, med tem, ko ga poštini slovenski sosed za 60 gold. lahko proda, nemškutaru nemščina takrat nič ne pomaga. Učimo se najpred vino dobro pridelati in braniti, dobra roba se potem sama dobro proda. Vi stari grešniki nemškutari! vam slovensko vino kaj rado diši, samo slovenščina vam smrdi, ker je vaše srce polno napuha in sebičnosti.

Slovenci! ne bodimo dalje svoji lastni sovražniki in zaničevalci, dokler bomo slovenščino in svoj lastni matruji jezik zametavali, ostanemo kruljavi narod, prave pokveke in po pravici nas smejo po takem drugi narodi zaničevati, le kader se bomo močno potegovali za svoje narodne pravice in sami sebe cenili, nas bodo drugi obrajali.

Boršt, 27. junija. Znano je, da že 17 let na bregu jadranskega morja, izvzemši zadnjih dveh, vinska trta ni rodila, in sicer zaradi bolezni, ktera je veliko trt zelo uničila, zadnje dve leti vendar, ker so ljudje marljivo žvepljali, se je ta nadloga začela zmanjševati in že lani smo pridelali obilo dobrega vina. Letos pa, akoravno je bila dolga in prav huda zima, se je vendar pokazalo že v spomladi, kakor da bi mislila biti najboljša letina. Vse to veliko upanje pa je le kratko časa trpelo, preteklo soboto pod noč nam je toča en del upanja na dobro letino vzela. Nije sicer vse pobila, ali vendar dobro tretjino. Smo pa še srečni, če le ostane to, kar je takrat zdravo ostalo, ker kakor se je vidilo, so bile trte prenapolnjene in ne bi mogle grozdja ohraniti, ali dobro sezoriti. Večo škodo pa, kakor pri nas, je naredila toča rayno tisti dan okol Kopra, čuje se, da je v Pasji vasi in v Škofiji pobila vse. To je sicer pri nas redka prikazen, ali vendar je bila zadnjo saboto tako huda ura, da še take ne pomnim, če ravno sem imel priliko to nesrečo viditi že devetkrat, in sicer v Slov. goricah, kjer je pred letmi prav rada toča pobijala. Toča sicer tukaj ni tako debela ko tam, in Bog vari, da bi bila, ker je vihar mnogo močnejši.

Zdravilske stvari.

Neke grde bolezni in navade.

(Dalje.)

2. Proti smrdečemu potu na nogah in pod pazduho se pred vsem drugim mora priporočati či-

stota, zato se morajo taki deli prav marljivo prati, obleka večkrat menjavati in tudi ne sme biti preveč tesna, da se telo lože izhlapije in smrad lože odleti. Dalje pomaga proti smrdečemu potu na nogah, če se v nogovici natrosi nekoliko vinske kislobe, ali pa če se nogavice ali cunje za noge namočijo v vinski kislobi (vzamejo se 4 loti kislobe na 5—6 pintov vode) in potem spet posušijo. Tudi močno trenje posebno prstov na nogah s črstim lojem pomaga; ali če se nogavičini podplati namažejo z razdeljeno ilovico. Proti preobilnemu potu na nogah pa se priporoča maža napravljena iz enakih delkov lanenega olja in diabolonovega obliza (Diacholopflaster). Pri smrdečem potu od pod pazduh, se priporoča nošenje lanenih cunj pod pazduh, ki so se poprej namočile v vinski kislobi in potem spet posušile. Zlo koristno je tudi, če se pod pazduhe perejo večkrat s črsto vodo.

3. Smrad iz nosa — smrdeči nos. — Če komu zlo iz nosa smrdi, mora zdravnik najprej nos na tanko preiskati, da se prepriča, ali ni morebiti kaka posebna huda bolezen v nosu, in če se nič zvučnega ne najde, tedaj se smrdeči nos najlože zdravi s tim, da se večkrat na dan v njega potegne mlačne vode, ali pa, če sama voda nebi pomagala, da se v nos potegne ali šprica voda, v kateri se je raztajalo nekoliko klornega apna (1 del klornega apna na šest delov vode), ali voda s klorno-kiselim kalijem (chlorsaueres kali) in sicer se razdeli 1 del klorno-kiselega kalija v 30 delih vode. Dalje se še tudi priporoča proti smrdečemu nosu, če se v nosnice vtlačí ali šprica voda, v kateri se je kuhala hrastova ali brestova skorja.

4. Smrad iz uha, smrdeče uho. V ubu postane smrad, če v njem gnijejo kake tvarine, ktere so po naključju v uho prišle; taki smrad se tedaj celo lahko odpravi, če se uho dobro z mlačno vodo izmije.

II. Naš sluh tudi mora večkrat strašno mnogo prenašati, in nahajajo se ljudje, ki ga večkrat tako mučijo, da bi človek lahko poleg njih obnorel ali celo božjast dobil. — Nahajajo se namreč ljudje, ki v društvu nepotrebno zlo kričijo, psovajo, druge obrekujejo, celo kregajo, se grdo iz vsega grla smejaajo, družino za vsako malenkost strašno grdo psogvajo, kar ves nas sluh strašno hudo žali. Zvun tega še imajo mnoge druge napake, kakor n. pr.

1. Trebenje zobov pri jelu. Sicer je bilo rečeno, da se zobi morajo marljivo iztrebovati, da ostanki jedini med njimi ne gnijejo in smrad ne delajo, tako trebenje se vendar večkrat stori že med jelom in tako dolgo in grdo, da se skoraj ne more gledati in večkrat se zobje tako močno stružejo, da se ne more skoraj poslušati. Poprek je trebenje zobov med jelom grda navada. Tudi škripanje z zobmi ni prenašati.

2. Mlaskanje pri jelu in glasno srkanje pri pilu so tudi zlo grde navade in za vsak sluh zlo neugodne in bi se morale zatorej odvajati že taki pri otrokih.

3. Vohljanje, riganje, grdo in gosto pluvanje posebno pri jelu, so tudi navade, ktere ne razveselijo preveč našega sluha, in bi se tudi morale odvajati.

Politični ogled.

Na političnem nebu je začelo biti zadnje dni strašno soparno, kakor je navadno soparno v poletnih dnevih pred budim vremenom; in začele so se res tudi že vzdigovati hude megle na Francoskem in Pruskem.

Pruska prevzetnost spet hoče skaliti evropejski mir. V Berolinu se je namreč sklenolo, da se naj kraljevič Leopold postavi za kralja v Španiji, in se je zastran tega s Prim-om, ki ima zdaj besedo v Madridu, res vse že v red spravilo. — To je vendar strašno razdražilo Francoze, in francoski cesar Napoleon je rekel, da tega nikakor ne more pripustiti, in je pruski vladi naznanil, če ne odstopi od svojega namena, ji hoče napovedati vojsko. Da je to vse diplomate po celi Evropi na noge spravilo, se samo po sebi razumeva. Angleži, Italijani, Avstrijanci, vsi so se taki te stvari poprijeli in začeli mir delati, ker vse bi doletela strašna nesreča, če bi se res počela vojska med Prusi in Francozi, vsaka vlada bi namreč morala edni ali drugi stranki pomagati, in bi se na ta način morala v vojsko zaplesti, k vojskovanju pa je potrebno denarja, in tega nima nobena vlada.

V največšo zadrego bi gotovo prišla Italija, ker ona je